Ilmasto- ja ympäristönsuojeluosasto
Erityisasiantuntija Eini Lemmelä

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Ympäristöministeriön vastine asiantuntijakuulemisessa esitettyihin näkemyksiin

Ympäristöministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa vastine asiantuntijakuulemisessa 13.11.2025 esitettyihin näkemyksiin hallituksen esityksestä eduskunnalle jätelain muuttamisesta HE 166/2025 vp.

1. Tuottajien maksamien korvausten perustuminen kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen vuosikustannukseen

Asiantuntijoiden näkemykset

Asiantuntijat kannattivat ehdotusta, jonka mukaan kertakäyttöisten muovituotteiden tuottajien kunnille maksamat korvaukset perustuisivat pääsääntöisesti kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen vuosikustannukseen. Asiantuntijat pitivät kuitenkin tärkeänä, että tuottajien maksamat korvaukset perustuvat ajantasaiseen tietoon kuntien todellisista kustannuksista ja etteivät ne ylitä kustannuksia, jotka ovat välttämättömiä tuottajan kustannusvastuun piiriin kuuluvien toimien toteuttamiseksi kustannustehokkaasti. Asiantuntijat esittivät myös kysymyksen, miten kiinteämääräisestä kustannuksesta sovittaisiin tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutuksesta annetun direktiivin (EU) 2019/904 (SUP-direktiivi) mukaisesti asianomaisten toimijoiden kesken avoimella tavalla. Osa asiantuntijoista kiinnitti huomiota myös siihen, että Lupa- ja valvontavirasto voisi tehdä päätöksen korvauksista asianosaisia kuulematta. Sumi Oy katsoi, että tuottajien kunnille jätteen keräyksestä maksama korvaus tulisi määritellä erikseen tupakkatuotteille ja muille kertakäyttöisille muovituotteille, koska tupakkajätteelle on erilliset keräysastiat.

Kaupan liitto ja Suomen SUP-Tuottajayhteisö katsoivat, että suodattimellisten tupakkatuotteiden ja tupakansuodattimien tuottajien tulisi korvata tiedotus- ja neuvontatoimien kustannukset kunnille todellisten kustannusten mukaan. Kaupan liitto ja Suomen SUP-Tuottajayhteisö katsoivat lisäksi, että kuntien tiedotus- ja neuvontatoimien kustannustehokkuuden varmistamiseksi tuottajilla tulisi olla oikeus tietää tiedotuksen ja neuvonnan sisältö ja keinot. Suomen kuntaliitto suhtautui varauksella siihen, että tuottajien maksamat korvaukset kuntien tiedotus- ja neuvonta toimista perustuisivat kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen vuosikustannukseen ja katsoi, että kuntien tulisi saada tiedotuksesta ja neuvonnasta täysimääräinen korvaus tuottajilta. Suomen Kuntaliitto toi lisäksi

esiin epäselvyyden siitä, minkälaisia tiedotus- ja neuvontatoimia kuntien tulisi toteuttaa ja miten paljon niihin pitäisi panostaa.

Tuottajayhteisöt ja Kaupan liitto esittivät, että hallituksen esityksessä ehdotetun 48 e §:n 3 momentin sanamuotoa muutettaisiin siten, että Lupa- ja valvontavirasto velvoitettaisiin poikkeamaan ehdotetun 48 d §:n 4 momentin nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädetystä tuoteryhmittäisestä kustannusten jakamisperusteesta, jos tuottaja tai tuottajayhteisö osoittaa, että tuotteen ja tuoteryhmän osuus kerätystä tai siivotusta roskasta on olosuhteiden muuttumisen takia merkittävästi pienempi kuin mitä asetuksessa säädetty kustannusten jakamisperuste osoittaa.

Ympäristöministeriön vastaus

Ympäristöministeriö toteaa, että kiinteämääräisen asukaskohtaisen vuosikustannuksen suuruudesta ja jakamisesta toimittain on tarkoitus päättää SUP-direktiivin mukaisesti asianomaisten toimijoiden kesken avoimella tavalla. Tätä varten ympäristöministeriön on tarkoitus järjestää neuvotteluja keskeisten tuottajayhteisöjen ja Suomen Kuntaliiton kanssa. Kiinteämääräisestä asukaskohtaisesta kustannuksesta säädettäessä käytettäisiin perusteena kuntien kustannuksista saatavilla olevia tietoja. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että kiinteämääräisen asukaskohtaisen kustannuksen suuruudesta ja jakamisesta toimittain päätetään oikeudenmukaisesti ja avoimesti.

Ympäristöministeriö ei pidä perusteltuna sitä, että tuottajien kunnille jätteen keräyksestä maksama korvaus määriteltäisiin erikseen tupakkatuotteille ja muille kertakäyttöisille muovituotteille. Vaikka tupakkajätteelle on erilliset keräysastiat, ne tyhjennetään useimmiten samassa yhteydessä kuin muutkin yleisille alueille sijoitetut jäteastiat ja tupakkajätteet kuljetetaan yhdessä muiden roskien kanssa käsittelyyn.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Lupa- ja valvontavirasto voisi tehdä päätöksen kunnille maksettavista korvauksista asianosaisia kuulematta, jollei kuulemiselle ole erityistä perustetta. Ympäristöministeriö pitää ehdotusta perusteltuna, koska korvausten perustuessa kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen kustannukseen asianosaisten kuulemiselle ei olisi tarvetta, jollei siihen olisi erityistä perustetta.

Ympäristöministeriö katsoo, että tuottajien tiedotuksen ja neuvonnan kustannuksista maksamien korvausten perustuminen kuntien toteutuneisiin kustannuksiin ei ole perusteltua, sillä se lisäisi sääntelyn toteuttamisesta Lupa- ja valvontavirastolle ja kunnille aiheutuvaa taakkaa. Ympäristöministeriö toteaa, että tuottajayhteisöjen ja tuottajien olisi mahdollista saada tietoa kuntien toteuttamista tiedotus- ja neuvontatoimista korvauspäätökseen liitettävästä kuntien jätehuolto- ja siivoustoimia koskevasta yhteenvedosta. Myös tuottajan kustannusvastuun seurantaryhmässä tuottajayhteisöillä olisi mahdollisuus saada tietoa kuntien

toteuttamasta tiedotuksesta ja neuvonnasta. Ympäristöministeriö tunnistaa tarpeen ohjeistaa kuntia tiedotus- ja neuvontavelvollisuudesta.

Ympäristöministeriö katsoo, että ehdotetun 48 e §:n 3 momentin sanamuotoa ei ole perusteltua muuttaa Lupa- ja valvontavirastoa velvoittavaksi. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että Lupa- ja valvontavirastolla olisi harkintavaltaa päättää, onko valtioneuvoston asetuksessa säädetystä kustannusten jakamisperusteesta perusteltua poiketa.

2. Eräiden kertakäyttöisten muovituotteiden tuottajan kustannusvastuun laajentaminen nikotiinipusseihin

Asiantuntijoiden näkemykset

Tuottajayhteisöt ja Kaupan liitto vastustivat eräiden kertakäyttöisten muovituotteiden tuottajan kustannusvastuun kansallista laajentamista nikotiinipusseihin. Tuottajan kustannusvastuuta ei pidetty tehokkaana keinoa vähentää nikotiinipusseista aiheutuvaa roskaantumista ja sen aiheuttamia haittoja ympäristössä. Ehdotusta pidettiin myös SUP-direktiivin muovinkorvaustavoitteen vastaisena ja veroluonteisena maksuna, jonka tarkoituksena on kerätä verotuloja kunnille. Kaupan liitto piti ehdotusta hallitusohjelman sisämarkkinoiden kehittämiseen ja yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseen liittyvien tavoitteiden vastaisena.

Ympäristöministeriön vastaus

Ympäristöministeriö yhtyy näkemykseen, jonka mukaan ehdotus nikotiinipussien lisäämisestä tuottajan kustannusvastuun piiriin on hallitusohjelman sisämarkkinoiden kehittämiseen ja yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseen liittyvien tavoitteiden vastainen. Ympäristöministeriö kuitenkin pitää tuottajan kustannusvastuun laajentamista nikotiinipusseihin tärkeänä roskaantumista aiheuttavien tuotteiden tuottajien tasapuolisen kohtelun ja aiheuttaja maksaa -periaatteen toteutumisen kannalta. Ympäristöministeriö myös katsoo, että ehdotus voisi vähentää nikotiinipussien aiheuttamaa roskaantumista erityisesti kuntien järjestämän tiedotuksen ja neuvonnan myötä. Lisäksi ympäristöministeriö tuo esiin, että nikotiinipussien vapaata liikkuvuutta sisämarkkinoilla rajoittaa Suomen osalta tupakkalain (549/2016) 58 §:n etämyyntikielto.